

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто аспекти здійснення інноваційно-інвестиційної політики розвинутими країнами та особливості її реалізації в Україні.

Аннотация. Рассмотрены аспекты осуществления инновационно-инвестиционной политики развитыми странами и особенности ее реализации в Украине.

Annotation. The article deals with aspects of innovation and investment policies of developed countries and particularly its implementation in Ukraine.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інвестиційний капітал, національна економіка.

Загальновідомо, що ефективність реформування економіки будь-якої країни, її структурні перетворення з якісним оновленням товаровиробництва, ринкової і соціальної інфраструктури, формування сучасного і майбутнього конкурентоспроможного середовища немислиме без відповідних капіталовкладень, розробки і здійснення науково обґрунтованих програм і конкретних проєктів трансформацій, їх моделювання за оцінним критерієм приросту реального ефекту – зростання ВВП і НД у розрахунку на душу населення. У цьому, власне, і полягає сутність економічної стратегії і тактики державних дій щодо досягнення сталого розвитку, формування і відтворення ресурсного потенціалу – необхідних матеріальних (включаючи природні), фінансових і трудових (демографічних) ресурсів – та використання наявних ресурсів.

Актуальність теми дослідження визначається необхідністю досягнення високих і стабільних темпів економічного зростання України, яке досягається за рахунок переважно інноваційних факторів. Перед державним управлінням стоїть завдання створити умови для розвитку інноваційно-інвестиційних процесів в їх нерозривній єдності.

Державна інноваційно-інвестиційна політика – це діяльність держави, спрямована на створення сприятливих нормативно-правових та економічних умов для інвестицій взагалі й інвестицій в інновації, стимулювання процесу формування інвестиційних умов для інноваційного розвитку, а також формування ринку інновацій та інвестицій.

Вітчизняні та зарубіжні вчені достатньо багато уваги приділяють вивченню та аналізу інноваційно-інвестиційної політики України як фактора забезпечення економічної стабільності. Серед них Дж. Копперн, В. Горт, Колодзів О. А., Солтис Я. А., Марков Г. В., Геєць В. М., Гриньов А. В., Гриньова В. М., Шерстюк О. Л., Ястремська О. М. та ін. [1 – 3], проте, незважаючи на попередні дослідження, питання щодо інноваційно-інвестиційної політики України потребує подальшого розвитку. Потребує уточнення і законодавча база, яка б забезпечила сприятливий інвестиційний клімат і розвиток наукового потенціалу держави.

Тому метою статті є дослідження процесу здійснення інноваційно-інвестиційної політики в розвинутих країнах світу та використання їх досвіду в Україні.

Сучасна державна інноваційна політика – це сукупність науково-технічних, виробничих, управлінських, фінансово-побутових і інших заходів, пов'язаних із просуванням нової чи поліпшеної продукції на ринок збуту. Інноваційна політика в широкому розумінні поєднує науку, техніку, економіку, підприємництво та управління. Вона торкається всього соціально-економічного середовища, включаючи виробництво, банки, науково-технічні кадри, рівень науково-технічної грамотності населення країни. У сучасній розвинутій, економічно незалежній державі науково-технічна політика набуває рис стратегії загального розвитку, підкоряючи собі структурну та інвестиційну політику, економічна політика орієнтується на формування інноваційно-інвестиційної моделі розвитку, коли зростання ефективності суспільного виробництва досягається за рахунок зростання знань, інноваційна діяльність тісно пов'язана з інвестиційною, тобто сукупністю практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій [4].

Однією з основних умов реалізації ефективної інноваційно-інвестиційної діяльності є наявність чіткої законодавчої бази. В Україні в процесі ринкової трансформації економічної системи в основному створено законодавчі передумови для переходу на інноваційну модель розвитку, однак вони характеризуються слабким взаємозв'язком, а часом і суперечливістю окремих положень. Це є причиною того, що сьогодні багато процесів, пов'язаних із переходом до інноваційно-інвестиційної моделі розвитку, носять в основному спонтанний і малокерований характер і є неефективними в масштабах країни. Проблема співвідношення і взаємозв'язку інновацій та інвестицій взагалі вимагає окремого аналізу. Переважно, саме інвестиція є безпосереднім носієм інновації, отже, реалізація інноваційної політики в несприятливому інвестиційному кліматі практично неможлива. Проаналізувавши попередні дослідження зарубіжних та вітчизняних вчених, умовно можна виділити чотири варіанти інноваційно-інвестиційної політики, які були пріоритетними в різні періоди, в різних промислово-розвинутих країнах і в різних поєднаннях:

політика "технологічного поштовху" виходить з того, що пріоритетні напрями розвитку науки й техніки має

та інформаційним забезпеченням. Такий варіант інноваційної політики ґрунтується на наявності науково-технічних і соціально-економічних проблем, розв'язати які можна шляхом розробки відповідних державних програми, великих капіталовкладень і інших прямих форм державної участі;

політика ринкової орієнтації визнає провідну роль ринкових ресурсів у виборі напрямків розвитку науки й техніки. Вона передбачає обмеження ролі держави у стимулюванні досліджень, створенні економічного клімату та інформаційного середовища;

політика соціальної орієнтації передбачає визначене соціальне регулювання наслідків НТП, а процес ухвалення рішення базується на широкому соціально-політичному консенсусі із залученням широкої громадськості;

комплексна політика спрямована на зміну економічної структури господарського механізму. Вона передбачає значний вплив провідних технологій на розв'язання соціально-економічних проблем, на зміну галузевої структури, на взаємодію суб'єктів господарювання, на рівень життя тощо.

На даний момент не викликає сумніву той факт, що саме інноваційна діяльність є головним джерелом суспільного прогресу. У розвинутих країнах більше половини підприємств займаються інноваційною діяльністю. Такий активний розвиток інноваційної діяльності можливий лише за активної державної підтримки [4].

Розглядаючи державну політику розвинутих країн у сфері підтримки інновацій, можна виділити два полюси. На одному виступають США та Великобританія, де держава найменше втручається в економіку, у тому числі й в інноваційну діяльність. Американська модель інвестиційно-інноваційної політики відрізняється найбільш повною автономією підприємництва. Єдиною особливою областю є військова технологія, куди держава вкладає кошти і тим самим забезпечує її технологічний пріоритет. Результати і побічні продукти військових інновацій стають важливим джерелом інновацій цивільних. Схожу модель використовує й Англія. Однак це не означає відсутності активної підтримки інноваційної діяльності з боку уряду. У США акцент робиться на створення сприятливих умов для ведення бізнесу взагалі, що зумовлює рівні умови для впровадження інноваційних продуктів у всі галузі народного господарства, у той час як в Японії та Франції уряд визначає пріоритетні напрямки інноваційно-технологічного розвитку, яким надається суттєва урядова підтримка. Японська модель створення технологічного пріоритету, і при цьому акцент робиться на конкретні технології. Іншими словами, на державному рівні визначаються технологічні переваги, які повинні бути досягнуті, і надалі стимулюється їх розвиток для того, щоб потім переводити на нові технології все народне господарство. Проміжне положення між цими полюсами інноваційної політики займають решта розвинутих європейських країн і Канада [5].

Що ж до України, то проблемі інноваційно-інвестиційного розвитку нашої держави останнім часом приділяється окрема увага. Актуальним і необхідним завданням у реалізації намічених на довгострокову перспективу економічного піднесення України та розвитку національної економіки є створення на інноваційній основі потужної виробничої бази за участю інвестиційного капіталу, в основі якої повинні бути передові технології, новітня техніка, організаційні та управлінські нововведення. Досягнення високого рівня соціально-економічного розвитку в Україні неможливе без ефективної структурно-інвестиційної політики перебудови економіки з метою створення сприятливого інвестиційного клімату. Однак в умовах значного дефіциту внутрішніх фінансових ресурсів в Україні актуальним також стає формування виваженої політики залучення іноземних інвестицій, які б забезпечили інноваційну основу розвитку, а не сприяли б подальшій структурній деформації національного виробництва. Якщо звернути увагу на інвестиційну сферу на мікрорівні, то сьогодні в Україні існує роздроблений і малорозвинений ринок інвестиційних ресурсів. Підприємства, які працюють на ньому, діють досить невиважено та малоефективно. Недостатній розвиток інформаційної інфраструктури ринку заважає формуванню та реалізації інвестиційного процесу. Отже, зростання інтересу до вивчення інвестиційних процесів – об'єктивне явище, тому їх вивчення необхідне в усіх ланках системи освіти та перепідготовки кадрів [1].

Таким чином, на основі аналізу слід зазначити, що ефективна інноваційно-інвестиційна діяльність дозволить підприємствам України працювати в умовах спаду економіки та спрямувати їх до сталого економічного зростання. Наявність інвестицій дозволить будувати інноваційну економіку в Україні, тому варто врахувати досвід розвинутих країн.

У подальших дослідженнях необхідно зосередити увагу на реалізації інноваційно-інвестиційної політики на досліджуваному підприємстві.

Наук. керівн. Іпполітова І. Я.

Література: 1. Проблеми розвитку інвестиційної діяльності : монографія / Гриньова В. М., Коюда В. О., Лепейко Т. І. та ін. ; за заг. ред. В. М. Гриньової. – Х. : ХДЕУ, 2002. – 464 с. 2. Гриньов А. В. Інноваційний розвиток промислових підприємств: концепція, методологія, управління / Гриньов А. В. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2003. – 308 с. 3. Ястремська О. М. Ризик у процесі інвестиційної діяльності / Ястремська О. М. // Наукові праці ДонНТУ. Серія : економічна. – Вип. 31–1. – С. 56–60. 4. Ковальчук С. С. Інноваційна діяльність як пріоритет економічного розвитку України / Ковальчук С. С. // Фінанси України. – 2004. – № 7. – С. 96–103. 5. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-ХІІ (із змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1991. – № 47. – С. 646. 6. Про режим іноземного інвестування : Закон України від 19.03.1996 р. № 93/96-ВР (із змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1999. – № 19. – С. 80. 7. Бутко А. Д. Інноваційно-інвестиційна політика України / Бутко А. Д., Шерстюк О. Л. // Фінанси України. – 2004. – № 4. – С. 76–86. 8. Денисюк В. Щодо вдосконалення системи індикаторів для управління інноваційним розвитком / Денисюк В. // Економіст. – 2004. – № 6. – С. 55–59. 9. Мартиненко В. Формування державного механізму управління інвестиційним процесом в Україні: проблеми невизначеності та методи їх зняття / Мартиненко В. // Економіка України. – 2004. – № 8. – С. 50–56. 10. Пономаренко В. С. Реальне інвестування суб'єктів господарювання : навч. посібн. / Пономаренко В. С., Ястремська О. М. – Х. : ХДЕУ, 2000. – 168 с.